

اولین همایش بین المللی نوآوری و تحقیق در هنر و علوم انسانی
The first International Conference on Innovation and Research in Arts and Humanities
سیر تحول فضای ورودی خانه های تهران در دوره قاجار

نسرین سلجوقی 1، نسیم سلجوقی 2

1 دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه آزاد مشهد، ایران

2 کارشناسی معماری، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه آزاد مشهد، ایران

چکیده

ورود مفهوم هویت به عرصه معماری و شهرسازی روی دیگری از هویت را که وابسته به عناصر فیزیکی و کالبدی فضاهای زیستی است، به نمایش می گذارد. در کشور ایران با توجه به حضور عمیق اسلام، فرهنگی با عنوان اسلامی- ایرانی شکل گرفته که خود عناصر خاصی را در معماری ایرانی وارد نموده است. از جمله این عناصر، عناصر اصلی سازنده ورودی خانه های سنتی است. از این رو، هدف اصلی این نوشتار، بررسی چگونگی ورود عناصر هویتی وابسته به فرهنگ اسلامی- ایرانی در معماری سنتی ایران و با تاکید بر سیر تحول فضای ورودی خانه های تهران در دوره قاجار قرار گرفته است. نتایج به دست آمده حاکی از این امر است که در روند تغییرپذیری فضای ورودی از شیوه سنتی به تلفیقی و سپس از شیوه تلفیقی به اروپایی، تمامی اجزاء و عناصر ورودی دچار تحول می گردد، اما این تغییر، در ابتدا به صورتی ظاهری و سطحی رخ می دهد و سپس به شکلی جزئی و ساختاری نمود پیدا می کند؛ همچنین در ساخت فضای ورودی خانه های قاجاری و نیز در سیر تاثیرپذیری آن ها از ویژگی های معماری غربی، علی رغم مؤلفه های دیگر، دو عامل موقعیت اجتماعی و وضعیت اقتصادی، نقشی بسیار اساسی را ایفا می کند. روش تحقیق حاضر بر مبنای مطالعات کتابخانه ای و بررسی اسناد و مدارک معتبر تاریخی صورت گرفته است. در این نوشتار ابتدا به بررسی چگونگی نمود مولفه های هویت ملی در معماری سنتی ایرانی می پردازیم و سپس در مورد عناصر اصلی سازنده ورودی خانه های سنتی ایران به طور خاص صحبت می کنیم و در پایان نیز سیر تحول فضای ورودی خانه های تهران در دوره قاجار را مرور خواهیم کرد. دوران قاجار، دوران نفوذ سطحی معماری غرب در ایران است؛ و ما با دنیایی دیگر و معماری ای دیگر روبرو هستیم و اولین نمود این نفوذ در خانه های مسکونی و آن هم در فضای ورودی خانه ها قابل مشاهده می باشد؛ بر این اساس دوران قاجار به عنوان دوران تاریخی مورد نظر در تحقیق حاضر مورد توجه قرار گرفته است.

واژه های کلیدی: واژه های کلیدی: هویت، فرهنگ اسلامی- ایرانی، فضای ورودی، قاجار، تهران